

September 2019

Månadsbladet

På bilden ovanför syns Gällstaöken som växer på Gällstaö i Ekerö kommun. Jag var där i mitten av augusti med Stockholmskretsens ordförande Anders Tranberg. Vilket fantastiskt träd! Gällstaöken är ett naturminne, instiftat av Länsstyrelsen. Numera instiftas tyvärr inga fler naturminnen. Eken hade en omkrets på 10,25 m år 2016.

Gällstaöken är den tredje största eken i länet efter Ekebyhovseken som kan beskådas bara ett par kilometer därifrån på åkermarken nedanför Ekebyhovs slott och eken på Nynäs gård som står i Nynäshamn på privat mark. Gällstaöken uppmärksammades redan på 1930-talet av botanisten Rutger Sernander som kartlade gamla träd. Han var en av grundarna av Naturskyddsföreningen och vårt medlemsregister heter Rutger efter honom.

Miguel Jaramillo på Länsstyrelsen har kartlagt och tagit fram en rapport om särskilt skyddsvärda träd i Stockholms län under drygt 10 års tid. År 2016 kom Länsstyrelsen med en rapport som heter just "Särskilt skyddsvärda träd i Stockholms län". Den finns att ladda ner på Länsstyrelsens hemsida.

Förr användes ekblad till isolering och ekollonen blev mat till grisarna. Men eken var också hatad av bönderna eftersom ekarna tog plats på åkern och även skuggade det man odlade. Enligt kronan skulle ekarna sparas för att bli till skepp, det så kallade ekregaliet och att hugga ner en ek kunde ge dryga böter. När sedan ekregaliet upphörde att gälla högs 100 000-tals ekar ner i vårt land. Denna förändring av landskapet bidrog till att mellanspetten 1982 förklarades utdöd i vårt land. Detta för att mellanspetten behöver stora områden av lövmiljöer som då successivt försvann.

Fler än 1 500 arter är knutna direkt eller indirekt till eken. När eken bryts ner av svampar och insektslarver bildas så kallad mulm som är nedbruten ved. I mulmen lever olika insekter och andra djur. På ekar finns olika tickor, bl a oxtungssvamp och svavelticka. De bryter ned kärnveden och frigör näringsämnen som eken kan använda på nytt och fortsätta att växa och leva. Dessa tickor hjälper alltså eken att bli äldre och öka livslängden.

I länet finns den mycket sällsynta bredbandade ekbarkbocken på några lokaler i Nationalstadsparken.

I England arbetar man också med gamla träd och det finns något som heter Ancient tree forum som har en hemsida och en sida på Facebook. Där kan man bl a se filmer om hur vi kan ta hand om våra veteranträd.

Ekar har tyvärr inget allmänt skydd för att de är just ekar. Däremot finns det många som är naturminnen och då är de skyddade, t ex Gällstaöken. Om de står på skyddad mark t ex naturreservat, i en nationalpark är de skyddade eller om de står på detaljplanerad mark där det finns bestämmelser om skydd av träd.

Beatrice Sundberg
Ordförande

KALENDER

31 augusti	Vintervikens klimatfestival
22 september	Cykelkarneval!
28 sep - 6 okt	Miljövänliga veckan
25 okt + 8 nov	Sociala media-kurs
9 november	Kretsträff

Sociala media - så använder man de effektivt

Tillsammans med Studieförbundet arrangerar vi två kurstillfällen exklusivt för oss i Naturskyddsföreningen under hösten!

Tillfälle 1: 25/10 kl. 18-21

Genomgång av våra vanligaste sociala media inom Naturskyddsföreningen. Vilka sociala media passar för vilka målgrupper, vad man skall tänka på innan man börjar, hur man planerar sin närvaro och budskap i sociala media, hur mycket arbete det innebär m m. Tid för diskussion och frågor.

Välkommen på KURS!

Tillfälle 2: 8/11 kl. 18-21

Praktisk workshop i en datasal där vi visar hur man sätter igång. Du får hjälp att testa och komma vidare i arbetet med ett eller flera sociala media. Exempelvis Facebook, Instagram, Twitter.

Båda träffarna hålls i Studieförbundets lokaler, Norrtullsgatan 12N vid Odenplan.

Kursen är kostnadsfri och vi bjuder på fika.

Välkommen med din anmälan!

boka via Studieförbundets kursbokning!

<https://www.studieforbundet.se/stockholms-lan/gustav-arrangemang/kalenderhandlingar/2019/oktober/sociala-media---sa-anvander-man-de-effektivt2/>

Enkät om utbildningsönskemål

I slutet av juni gjorde vi enkät bland våra kretsar för att få en fingervisning om vilka områden ni vill ha mer information och kunskap om. Tack alla ni som svarade! Rösterna fördelade sig enligt följande:

1. **Ekosystemtjänster** och kompensationsåtgärder i detaljplaner
2. **Sociala media** - så använder man de effektivt
3. **Inventering av skog**
Juridik kring klimatfrågan

4. **Dricksvatten** - hur säkrar vi vårt rena vatten?

Studiebesök på gott exempel för dagvattenhantering

Diskussion om cykling i länet med den regionala cykelsamordnaren

Vi börjar i höst med att erbjuda en kurs i sociala media-kunskap (se inbjudan ovan). Det tema som fick flest röster, Ekosystemtjänster och kompensationsåtgärder i detaljplaner, planerar vi att få till ett seminarium kring i februari nästa år. Så vi återkommer så snart det finns fler detaljer kring detta.

Månadsbladet — Nyhetsbrev för Naturskyddsföreningen i Stockholms län

En periodisk tidskrift som kommer ut 10 ggr/år och distribueras med e-post till aktiva i Naturskyddsföreningens kretsar i Stockholms län. **Manusstopp:** den 20:e i varje månad.

Redaktionen: Karin Schmidt red, Maria Bergström, Beatrice Sundberg.

Regionalt kansli: Lillavägen 44, 128 45 Bagarmossen. Tfn 08-644 52 70

E-post: kansli.stockholm@naturskyddsforeningen.se. Hemsida: <http://stockholms-lan.naturskyddsforeningen.se/>

Ansvarig utgivare:

Beatrice Sundberg
08 644 52 70

UBNR: 21578

(c) Copyright 2009

Klimatfestival "Whats next?"

**Lördag 31 augusti kl. 12:00- 22:00
i Vintervikens Trädgård**

Lördag 31/8 ordnar Vintervikens trädgårdsförening Klimatfestival med temat "whats next". Det finns ett omfattande program med paneldebatter, seminarier, workshops, performance, musik, konst och mycket mer.

Naturskyddsföreningen deltar också: Klimatsakkunnig Caroline Westblom, från riksföreningen, håller ett seminarium om vilka stora frågor som är aktuella i Sverige och internationellt på klimatområdet. Om viktiga händelser under hösten och hur Naturskyddsföreningen ser på hur man som privatperson kan engagera sig och göra mest för klimatet. (kl. 18:00 i Plantskolan)

Från Stockholms Län deltar Klimatgruppen, Cykelgruppen, Handla Miljövänligt gruppen och Stock-

holmskretsen. Samlingspunkten blir en marknadsstånd med massor av information om gruppernas aktiviteter. Alla är välkomna att titta förbi och få inspiration till en aktiv höst.

Vintervikens mål med dagen är en heldag med fokus på ett samhälle som är aktivt i klimatfrågan! De hoppas att festivalen kan bjuda på en fantastisk upplevelse som inspirerar till handling.

Att ställa frågan, "What's next?" är ett sätt att försöka pusha frågan till just, nästa steg.

**Läs om program, utställare m m på festivalens
facebookside:**

<https://www.facebook.com/events/423827078383192/>

***Kom och träffa Klimatgruppen och Cykelgruppen samt
Stockholmskretsens Handla miljövänligt-grupp!***

Sthlm Cykel karneval

Söndag 22 september 2019
Norrbro

Karnevalståget startar 14.00 från Norrbro och rullar via Kungsholmen, Vasastan och City och tillbaka till Norrbro.

Från 11.00 händer det mycket kul på Norrbro:

Cykelmusik - Pimp-your-bike - Prova på enhjuling

BMX-show - Barncykelbana - Foodbikes- Slowrolltävling

- Kom gärna karnevalsklädd!
- Har du lastcykel eller cykelsläp - lasta och visa hur bra det går att cykelfrakta fossilfritt!
- Ingen anmälan, inga avgifter - bara kul!

www.cykelkarneval.com

STORSTOCKHOLMS NATURGUIDER TIPSAR;

SÖNDAG 1 SEPTEMBER

Bogesundslandet

Från Pålunds bro och Montebello till Bogesunds gård går denna tur med Margareta Lysell genom ekha-
gar, lindalléer, och skog. Wäderöön (gamla namnet)
hyser en i vissa delar dramatisk natur- och kulturhistoria
där skiftande politiska, sociala och ekologiska ambition-
er uttrycks från såväl adeln och staten som jurister
och skogsfolk. Samling kl 10.30 vid hållplats Pålunds-
vägen (buss 670 från Danderyds sjukhus, läge F, kl
10.00* mot Vaxholm). Återfärd kl 14.30 från Bogesunds
gård (buss 681 byte vid Pålundsvägen till buss 670
mot Stockholm). Ca 5 km, 4 timmar

TISDAG 3 SEPTEMBER

Judarskogen

Upptäck hösten runt Judarsjön med Helena Klangemo.
Nu blommar höstblommorna, årets vattensalamandrar
simmar ännu i sina dammar och flyttfåglarna gör
höstplogar på himlen. Marken är fortfarande varm och
regnar det så är det också roligt om man är barn.
Samling kl 10.00 vid Åkeshovs slott (T-bana Åkeshov),
avslut T-bana Åkeshov. Ca 4 km, 3 timmar

SÖNDAG 8 SEPTEMBER (Kulturarvsdagen)

Sandemars strandängar

Här rastar gärna flyttfåglarna på sin resa söderut. Från
fågeltornet har man bra utsikt över vikarna och kan
spana på vilka som är på väg just för tillfället. I hag-
marken och i skogen kan man lyssna efter rödhakens
knäppningar. Följ med Anders Tranberg och lär dig mer
om fåglarna och naturen på hösten. Samling kl 9.30 vid
P-platsen nära busshpl Svärdsnäsviken (buss 839, läge
S, från Haninge centrum kl 9.11*). Ta med kikare (om
du har) och klä dig i stövlar. Ca 3 km, 4 timmar

Ekebysjön - Elsa Beskow och Alice Tegner

I Djursholm bodde och verkade två av våra allra mest
refererade konstnärer. Men utan egna lönekonton och
med fokus mest på barnets perspektiv var de väl inte
så viktiga. Eller....Här finns också en glittrande liten
sjö omgiven av sumpskog, bergknallar, blommande
hagmarker och järnåldersgravar. Runt den sjön leder
Michaela Lundell en tur bland trollsländor och
vattenväxter och berättar mer om Sagotanten och Vis-
tanten. Med läsning och sång för både gamla och unga.
Samling kl 14.15 vid tågstation Bråvallavägen (tåg från
Stockholm Östra kl 14.05*). Ca 4 km, 3 timmar
(tillgänglig även för barnvagn)

TORSDAG 12 SEPTEMBER

Norra Djurgården

Höst är en fin tid att vara barn i. Det finns mycket roligt
att upptäcka och göra. Vackra höstlöv, bär, fröer, nötter
och fina stenar. Mesarna har börjat bilda meståg och
alla djur (stora som små) börjar förbereda sig för kylan,

lägger upp förråd eller hittar sovställe, Helena Klang-
emo berättar mer. Samling kl 11.00 T-bana Universitet.
Ca 3 km, 3 timmar

SÖNDAG 15 SEPTEMBER

Höst i Rudan, Handen

De flesta som är uppvuxna eller bor i Haninge har
någon gång varit i Rudan. Men många har kanske
bara kommit till gräsmarkerna vid gården eller till den
närmaste skogen. Helena Klangemo tar dig lite längre
in i området. Från gräsmarken vid Rudans gård stiger
terrängen brant uppåt och på höjderna breder gammal
hällmarkstallskog ut sig, längre ner övergår skogen i
blandskog med inslag av glittrande mossar och myrar
och längst i norr ligger den trolska sjön Trylen.
Turen går på både större och mindre stigar och ter-
rängen är bitvis ganska brant. Samling kl 10.00 vid
raststugan, Rudans gård i Rudans naturreservat, invid
Handens pendeltågsstation. Ca 4 km, 3-3½ timmar
Ingen avgift

SÖNDAG 22 SEPTEMBER

Höst i myrmarken

Kring sjön Långviksträsk på Ingarö ligger ett stort, orört
myr och skogsområde med mossemarker,
hällmarkstallskog, barrskogar och sumpskog. I stora
delar är skogen minst hundraårig, tillgången på död
ved är stor och här finns många spår av skogsbrand.
Anna Petri guidar till en vildmarksupplevelse utöver
det vanliga – så nära bebyggelse och storstad.
Samling kl 10.10 busshållplats Fårudsvägen (buss
429X från Slussen, läge O, kl 9.34*). Återresa från
busshållplats Vishamn kl 14.31. Ca 5 km, 4½ timmar

ONSDAG 25 SEPTEMBER

Nackareservatet med barnvagn

Här finns natur av alla sorter så passa på och lär dig
lite mer innan ungarna börjar fråga! Helena Klangemo
leder turen från Bagarmossen till Björkhagen och lär ut
om det ni stöter på och om värdet av naturkontakt – för
såväl stora som små. Samling kl 11.00 utanför T-bana
Bagarmossen, avslut vid Björkhagens T-bana.
Ca 5 km, 3 timmar

SÖNDAG 29 SEPTEMBER

Nyfors – Tyresta by via Stensjön, långvandring

Skogar kan se olika ut beroende på historik. Peder
Curman tar dig med på långvandring från naturreser-
vatet i Tyresta där skogen återgår till fri utveckling.
Genom den genuina urskogen går sen turen över det
område som härjades av storbranden 1999. Idag en
miljö helt olik den övriga skogen! Samling kl 9.30 vid
busshållplats Nyfors, avslut i Tyresta by. Lång och
delvis krävande tur. Ta med matsäck för två raster och
bra skor! Ca 14 km, 6 timmar

- Att delta kostar 100 kr, 80 kr för medlem i
Naturskyddsföreningen och under 18 år fritt.
Nu kan du betala med SWISH!
- Ta med matsäck/fika för turerna över 2 timmar. Bra
skor, sköna kläder och gärna kikare! Vandringarna
genomförs i alla väder - ingen föranmälan behövs!
- * kolla för säkerhets skull på sl.se

Mer information:

www.utinaturen.nu

September 2019

Månadsbladet

Hej alla kretsar!

Jag heter Agnes Söderquist och är er kontaktperson på Studieförbundet där jag jobbar som verksamhetsutvecklare mot våra miljö-, natur- och djurorganisationer. Vissa av er har jag hunnit besöka och med andra har jag bara haft mailkontakt, hur som ska det bli så roligt att få lära känna er och er verksamhet bättre!

Som statsvetare och naturälskare är det riktigt roligt att få jobba med folkbildning och föreningsliv kombinerat dessa sakfrågor. Jag är själv aktiv i en rashundsklubb där jag är redaktör för medlemstidningen. På fritiden blir det mycket hundträning i skogen samt skidor och långfärdsskridskor på vintern.

Studieförbundet är Naturskyddsföreningens studieförbund och vi finns till för att stötta er folkbildande verksamhet. Det kan vi göra på olika sätt, gärna i den form ni själva helst behöver oss. Exempel är tryckmaterial, lokal, lån av teknisk utrustning, föreningsutbildningar, samarbeten med andra organisationer eller föreningar mm.

Har ni någon idé, utmaning eller förslag så kom gärna till mig så jobbar vi fram något tillsammans. Inget är för brett eller smalt. Jag vill verkligen slå ett slag för att jag är en tillgänglig resurs för er för att skapa grymma saker tillsammans. Hoppas vi hörs snart!

Föreningskunskap

Som ni kanske redan vet är ett av de mervärden vi på Studieförbundet vill erbjuda er kurser och föreläsningar som kan vara hjälpsamma i föreningsarbetet. Tillfällena är kostnadsfria för de föreningar som vi har ett aktivt samarbete med - ange bara mitt namn i anmälan, och man får gärna anmäla flera från styrelsen eller föreningen.

Nedan följer några av höstens datum och ämnen, för att anmäla går ni in på studieforbundet.se och söker efter kursens namn samt Stockholm som ort. Där finns mer information om varje tillfälle samt instruktioner för anmälan. Hör gärna av er till mig och ni har några frågor eller tips på kurser!

- **Förstå den ideella föreningens ekonomi:**
26 november
- **Kassörkurs:**
Intresseanmälningar inför hösten
- **Grundläggande föreningskunskap:**
3+10 okt eller distanskurs

Agnes Söderquist

Verksamhetsutvecklare,
Studieförbundet Stockholms län
agnes.soderquist@studieforbundet.se